

MÅLTIDSSTØTTE

ved livets afslutning

HOSPICE
DJURSLAND

Bispebjerg Hospital, d. 31. oktober, 2013

OM PATIENT-MÅLGRUPPEN

- ⊙ Hospicepatienter med forventet kort levetid, som fortsat kan opleve livskvalitet ved et måltid, NÅR det ikke er forbundet med en række barrierer at indtage det
  - Maden skal udelukkende tilføre liv, forstået som positive oplevelser
- ⊙ I den udstrækning et måltid kan være en nydelse anser vi det som et vigtigt aktiv i palliativ indsats at muliggøre en sådan oplevelse
  - om end det kan dreje sig om et meget lille måltid og en kortvarig nydelse

PROJEKT MÅLTIDSSTØTTE

- ... formålet var at tilvejebringe viden og beskrive nødvendige faglige færdigheder, der kan fjerne eller mindske barrierer, der får patienter til at opgive nydelsen ved et måltid unødigt tidligt før livets afslutning.
- Projekt Måltidsstøtte er beskrevet på vores hjemmeside: [LINK](#)
- Af projektet er udledt en række anbefalinger for støttende tiltag til at forlænge den tid, patienter fortsat kan opleve livskvalitet og smagsmæssig nydelse ved indtagelse af måltider

UDVALGTE POINTER FRA PROJEKT MÅLTIDSSTØTTE

En kort skitsering af vigtige pointer / anbefalinger på 3
fronter af stor betydning:

- Korrekt spisestilling
  - hoved- hhv. krop
- Dysfagi
  - Modificeret madkonsistens
- Mundforhold
  - ROAG-pal som screeningsværktøj

KORREKT SPISESTILLING

hhv. hoved- og kropstilling

Find 5 fejl

Vi skal indstille os på at indstille noget mere....

Der indgår mange komponenter fra F.O.T.T. (forkortelse for Facial Oral Tract Therapy) i støtten til spisestilling

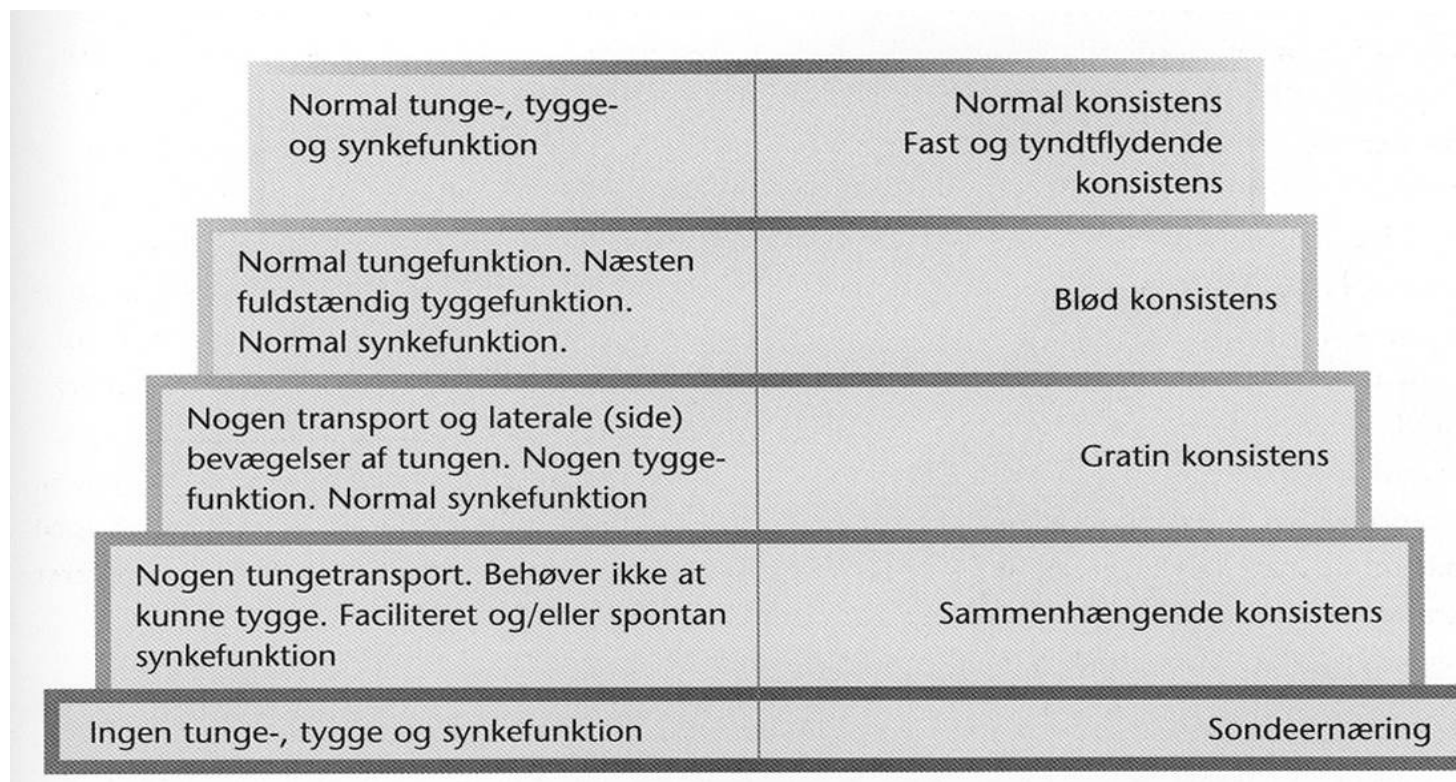

DYSFAGI

Her berøres udelukkende indførelsen af *modificeret madkonsistens*

- Er 'normalt' måltidsindhold, som er forarbejdet til en ensartet blød konsistens
- Omfatter bl.a. gelékost
  - Gelékost er purerede, evt. siede, råvarer, f.eks. kød, fisk, grøntsager eller frugt, som er gjort til gelé v.hj. af gelatine.
  - Geléprodukter smelter ved kropstemperatur og glider nemt og langsomt gennem svælget uden at forårsage fejlsynkning.

Modificeret madkonsistens, anvendelse

KONSISTENSTRAPPE, hospicetilpasset

Valg af levnedsmiddel		Fravælges	Funktionskrav	Madkonsistens
FRIT VALG		FRIT VALG	Intakt tygge- og synkefunktion	NORMAL Fast og tyndt-flydende.
Grød, mel, gryn	Skorpefrit brød. Grød og øllebrød.	Tørt, hårdt brød	Normal tungefunktion Næsten fuldstændig tyggefunktion Normal synkefunktion	BLØD KOST Findelte og/eller hakkede råvarer, tilberedt dampet eller let stegt og serveret som sammenhængende måltid af blød konsistens
Grøntsager, frugt	Hele kogte kartofler (evt. most), ris og pasta blandet med sovs. Kogte grøntsager, der kan moses. Frugtgrød eller -kompot.	Hårdt stegte kartofler. Bønner, asparges, champignon, grøn salat. Ananas og trevlet frugt.		
Mælk, mælkeprodukter	Alle mælkeprodukter.			
Kød, fisk, fjerkræ	Kød, indmad, fisk, fjerkræ hakkes <i>før</i> tilberedning. Serveres gerne som farsretter.	Helt hårdt stegte.		
Grød, mel, gryn	Gelékost er fremstillet af puréer. f.eks. er det kød-, grøntags- eller frugtpuré, væske eller krydderier, som herefter er tilsat opblødt husblas.		Problemer med tunge- og tyggefunktion	GELÉKOST Purerede råvarer tilsat gelatine for at opnå gélekonsistens
Grøntsager, frugt			og / eller	
Mælk, mælkeprodukter			Besvær med at synke	
Kød, fisk, fjerkræ				

Figur2. Alternativ hospicetilpasset trappe til den originale konsistenstrappe i figur 1. Læs i øvrigt afsnittets tekst.

SPOTTE DE PATIENTER, DER HAR BEHOV FOR MODIFICERET MADKONSISTENS

- ◉ Observere: hvad sker der under synkeprocessen
  - Tungemobilitet
  - Synkeevne (lammelser, obstruktion)
    - ◉ Svytsekretion / **mundtørhed**
  - Sensibilitetsforhold

- ◉ Andre med behov:
  - Dyspnø
  - Træthed

MUNDFORHOLD

- ◉ Inspektion af munden er forsømt generelt
- ◉ Målgruppen er særdeles sårbar i forhold til infektioner og sår i mundregionen
  - ◉ hvilket opdages, når der kigges efter
- ◉ Der findes ikke gode argumenter for *ikke* at foretage en systematisk screening for mundforhold
- ◉ Derfor:
  - Sygeplejerskerne foretager mundinspektion på patienter indenfor 48 timer
  - ROAG-pal benyttes som screeningsredskab
    - (ROAG: Revised Oral Assessment Guide)

ROAG-PAL

ROAG-pal screeningsredskab

Område af munden	Metode	Symptombeskrivelse, graderet			Score 1,2 eller 3
		Scoringsgrad 1	Scoringsgrad 2	Scoringsgrad 3	
Stemme	Tale, lyt	Normal stemme	Tør, hæs, smækkende (tungen)	Talebesvær	
Læber	Observer	Glatte, hele, lyserøde, fugtige	Tørre, sprukne, ødematøse, blege. Svier. Fissurer ved mundvige	Blødende, med sår; evt. også i mundvige.	
Mundslimhinder (aftagelig protese fjernes)	Anvend belysning og mundspejl Observer*	Lyserøde, fugtige	Rød, bleg, tør eller med farveforandrede områder, blister, belægning	Sår med eller uden blødning. Bliester. Belægnings.	
Tunge	Anvend belysning og mundspejl. Observer	Lyserød, fugtig med papiller	Ingen papiller. Rød tør. Belægning	Sår med eller uden blødning, Bliester. Belægnings.	
Tandkød	Anvend belysning og mundspejl. Observer	Lyserødt og fast	Hævelse, rødme	Spontan blødning	
Tænder	Anvend belysning og mundspejl. Observer	Rene. Ingen madrester eller synlig belægning	Belægning eller madrester lokalt,	Udbredte belægnings eller madrester	
Protese	Observer	Ren og velfungerende	Belægning eller madrester, fungerer dårligt (tyggeproblemer)	Benyttes ikke	
Spyt	Før mundspejlet rundt langs kindernes inderside	Glider let, vandigt	Sejt, slimet, glider trægt	Sparsom mængde, glider ikke. Slimhinder tørre	
Synkning relateret til smerte og mundtørhed	Observer synkning og spørg	Uhæmmet synkning	Lette synkeproblemer og / eller smerter ved synkning. Mundtørhed.	Udtalte synkeproblemer	
Smagsoplevelse	Spørg om patientens subjektive oplevelse	Normal	Lidt forandret	Udtalt forandret eller borte	

ROAG (Revised Oral Assessment Guide) er det anbefalede redskab fra den nationale klinisk retningslinje for identifikation af mundplejebehov ([LINK](#)) til at screene for mundstatus med tilføjelse af data om smagsoplevelse (nederste række) til en særlig **Hospice Djursland-udgave ROAG-pal** (Annegrete Venborg i Projekt Måltidsstøtte).

* Observer: højre indre kindside, nedre læbes inderside, venstre indre kindside, øvre læbes inderside, ganen, mundbunden (Borchersen et al 2010).

AFSLUTTENDE

Det kræver kompetent faglighed på det praktiske plan at arbejde med måltidsstøtte for aktuelle patientgruppe; herunder individuelle hensyn

Men også **etisk**, idet der er følgende spænd på spil mellem **omsorgssvigt** og **overgreb**:

- er de faglige anstrengelser utilstrækkelige og skyld i, at patienten unddrages muligheden for at opleve nydelse ved et måltid, kan det betragtes som *omsorgssvigt*
- hvis patienten anstreges ved gennemførelse af tiltagene og i stedet oplever en belastning med nedsat livskvalitet til følge, bliver måltidsstøttende tiltag til *overgreb*.

TAK FOR OPMÆRKSOMHEDEN!

I må rigtig gerne 'sladre' om måltidsstøtte 'derhjemme'
Alle er velkomne til at kontakte mig!

Med venlig hilsen
Annegrete Venborg
Udviklingssygeplejerske, cand.cur.

.....
Hospice Djursland
Strandbakken 1
8410 Rønde
Tlf. 87773320
mail Annegrete.Venborg@hospicedjursland.dk